

СТО И ЧЕТИРИДЕСЕТ ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПЪОТЪР МИХАЙЛОВИЧ БИЦИЛИ (1879 – 1953)

Болшевишката революция прогонва голяма част от руската интелигенция, особено тази, която е от дворянски произход и която не приветства червеноармейската диктатура. Но именно тези катастрофални за Русия събития са причина една от най-забележителните фигури на руската хуманитарна наука – Пьотър М. Бицили (Пётр М. Бицилли), да бъде не само сърдечно посрещнат, но и дълбоко уважаван от българските научни среди. Така става възможно един вече изграден учен, който, след като завършва история в Одеса и специализира в Италия и Франция и след като е бил избран за професор в Санктпетербургския и Одеския университет, да се засели в София през 1924 г. и да избере България за своя родина – земята, в която влага цялата си интелектуална енергия и в която днес лежат неговите кости.

Дворянското си потекло П. Бицили дължи на своя працядо, който е бил удостоен с благородническа титла заради заслугите си във войната срещу Наполеон. След болшевишкия преврат ученият първоначално живее в Белград и Скопие. От тези няколко години датира един от най-значимите негови трудове – *Въведение в световната история*, който излиза през 1923 г. в Белград. Именно в този момент пълноценна професионална реализация му предлага Софийският университет, където оглавява Катедрата по обща история в продължение на двадесет години. Изследователските му интереси обаче не се ограничават само в областта на историята. Издаденият през 2003 г. от УИ „Св. Климент Охридски“ сборник с негови статии *Малки творби* под съставителството на Красимир Делчев разкрива една енциклопедична личност със задълбочени познания и иновативни идеи във всички области на хуманитаристиката. Особено стойностни са неговите студии върху Пушкин, Лермонтов, Гогол, Чехов и въобще върху руската литература на XIX век, както и върху български творци, като Чудомир и Александър Божинов. В научните си дирения Бицили бива привлечен и от старобългарския език, който определя като първообраз на всички славянски езици – а това е теза, която тепърва ще бъде разработвана, преосмисляна и аргументирана от българските езиковеди. Пророчески звучи и неговата статия *Възможен ли е универсален език?*, в която заявява, че английският език е най-подходящ за международните контакти. Бицили публикува своите статии най-активно в периода между двете световни войни и очертава едно ново поле пред българската хуманитаристика, което тепърва ще разгърне перспективите на съпоставителните изследвания в областта на езиците, литературите и културите на европейските народи.

След настъпването на комунистическия терор в България той е уволнен през 1949 г. от Софийския университет без право на пенсия заради белогвардейския си произход и заради това, че е поддръжник на „буржоазна идеология“. Към неговата забележителна фигура на европейски учен започва да се проявява интерес едва през 90-те години на миналия век, когато излизат някои от неговите книги и сборници с негови статии.

С тези няколко думи на признателност към големия руски, български и европейски учен Пьотър Бицили бихме искали не само да отдадем почит на един голям ерудит, свързал съдбата си с България, но и да привлечем вниманието на специалистите към неговите проучвания, които заслужават много повече внимание.

Книги на Пьотър Бицили, издадени в България¹:

- Хрестоматия по истории русской литературы. Часть I. Народная словесность и литература допетровского времени.* София: Издание Российского Земско-городского комитета, 1931.
- Краткая история русской литературы. Часть II-ая. От Пушкина до нашего времени.* София: без изд., 1934.
- Глаголна форма на Съ-Лъ в историята на руския език.* София: Придворна печатница, 1935.
- Основни насоки в историческото развитие на Европа (От началото на християнската ера до наше време).* София: Университетска печатница, 1940 (II изд. БАН, 1993).
- История на Русия. От началото на XIX-ия век до втората революция (1917 г.). Вътрешна политика и обществени движения.* София: Университетска печатница, 1947.
- Леонардо да Винчи* (в съавт. с Кирил Цонев). София: Българска книга, 1946.
- Увод в изучаването на Новата и Най-новата история.* София: БАН, 1993. [1927]
- Очерци върху теорията на историческата наука.* София: БАН, 1994.
- Европейската култура и Ренесансът.* София: Анубис, 1994.
- Класическото изкуство. Стилкови изследвания.* София: Анубис, 1995.
- Малки творби.* Съст. Кр. Делчев. София: УИ „Климент Охридски“, 2003.
- Нация и култура.* София: Изток – Запад, 2004.
- Въведение в световната история.* София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2007.

За него:

- Мария Велева. *Българската съдба на проф. П. М. Бицилли.* София: Гутенберг, 2004.
- Таня Галчева. Писма на проф. П. М. Бицили до акад. Ив. Дуйчев. // *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“*, Център за славяно-византийски проучвания „Иван Дуйчев“, том 97 (16), 2011, 337 – 355.

Кичка Пешева

¹ Библиографски опис на всички издадени книги на П. Бицили, вкл. в Русия и Сърбия, вж.: Галина Петкова. Пьотр Михайлович Бицили. Библиография. // *Електронно списание LiterNet*, 09.11.2003, № 11 (48), https://litenet.bg/publish10/gpetkova/bicili_bibl.htm. Името му е изписвано на български език по различен начин: Петър/Пьотр/Пьотър Бицили/ Бицилли.